

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2321/2022.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Ítéltábla 5.Bpkf.10.579/2022/4. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.62/2022/14. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

Indokolás

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Takács Gergely Tihamér ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Fővárosi Ítéltábla 5.Bpkf.10.579/2022/4. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.62/2022/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy az alábbi elítélései kapcsán kezdeményezte a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 840. §-a alapján utólagos összbüntetési eljárás lefolytatását.
- [3] Egyrészt kérte
 - a Gödöllői Városi Bíróság 2003. december 16. napján jogerőre emelkedett 1.B.113/2000/65. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év szabadságvesztés (elkövetési idő: 1998. év),
 - a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2009. július 9. napján jogerőre emelkedett 6.B.II.198/2007/26. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 8 (nyolc) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2005. szeptember-november),
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. április 25. napján jogerőre emelkedett 23.B.33.652/2012/13. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 8 (nyolc) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2006. április 4. és 2006. június 20. között),

- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. június 18. napján jogerőre emelkedett 11.B.VIII.33.727/2012/30. számú ítéletével kiszabott 2 (kettő) év 10 (tíz) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2006. augusztus 15. és 2006. február 24.),
- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. június 24. napján jogerőre emelkedett 20.B.V.24.623/2012/18. számú ítéletével kiszabott 5 (öt) év szabadságvesztés (elkövetési idő: 2006. szeptember 1. és 2006. szeptember 29. napjai),
- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. október 15. napján jogerőre emelkedett 3.B.IX.80.098/2011/72. számú ítéletével kiszabott 3 (három) év szabadságvesztés (elkövetési idő: 2005. március 24.),
- a Fővárosi Törvényszék 2014. június 25. napján jogerőre emelkedett 14.B.1731/2010/235. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) 6 (hat) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2005. április) összbüntetésbe foglalását.

[4] Másrészről kérte a

- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2010. november 17. napján jogerőre emelkedett 29.B.XIII.28.878/2008/48. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 4 (négy) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2005. november 23. és 2006. február 28. napjai),
- a Veszprémi Városi Bíróság 2012. szeptember 13. napján jogerőre emelkedett 10.B.219/2012/13. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 2 (kettő) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2004. november),
- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. június 20. napján jogerőre emelkedett 13.B.VI-VII.24.808/2012/33. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 4 (négy) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2004. október 21. és 2004. november 21. napjai között),
- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2014. április 7. napján jogerőre emelkedett 322.B.33.762/2012/68. számú ítéletével kiszabott 1 (egy) év 10 (tíz) hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2004. december 14.) összbüntetésbe foglalását.

[5] A fenti ítéletek közül az elsőként említett, 1.B.113/2000/65. számú ítéletben kiszabott 1 év szabadságvesztés végrehajtását a Gödöllői Városi Bíróság 3 év próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés végrehajtását utóbb a Budapesti II. és III. kerületi Bíróság 2008. május 19. napján kelt 6.B.198/2007/26. számú, a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 2009. július 9-én jogerős 35.Bf.8612/2008/21. számú ítéletével rendelte el.

[6] A további ítéleteket a bíróságok korábban már két összbüntetésbe foglalták, ezek:

- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2.B.13.991/2013/12. számú, 2013. szeptember 19. napján kelt és a Fővárosi Törvényszék 32.Bkf.13112/2013/2. számú határozatával 2013. november 11. napján jogerőre emelkedett 7 év 6 hónap szabadságvesztést megállapító összbüntetési ítélet,

- a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.1023/2014/7. számú, 2014. szeptember 22. napján kelt és 2014. október 8. napján jogerőre emelkedett, 4 év 1 hónap 10 nap szabadságvesztést megállapító összbüntetési ítélet.

- [7] Utalt rá az indítvány, hogy a fenti alapítéletek utólagos összbüntetésbe foglalását az indítványozó már korábban is indítványozta. A Fővárosi Törvényszék 2019. november 18. napján kelt 14.Bpk.1107/2019/4. számú végzésével ezt az indítványt elutasította. Az elsőfokú végzéssel szemben az indítványozó fellebbezést és egyidőben alkotmányjogi panasz indítványt terjesztett elő. Utóbbi érdemi vizsgálatára az Alkotmánybíróság – a folyamatban lévő másodfokú eljárásra tekintettel – nem látott lehetőséget. Az indítványozó fellebbezése nyomán eljárta Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság az elsőfokú végzést 2020. február 13. napján végleges 3.Beüf.10.029/2020/3. számú végzésével helybenhagyta. Ezen eljárás eredménytelensége okán döntött az indítványozó a jelen alkotmányjogi panasz eljárásban vizsgálat bírósági határozatok alapjául szolgáló újabb, utólagos összbüntetésbe foglalásra irányuló indítvány előterjesztése mellett.
- [8] Az újabb, 2022. február 7. napján kelt utólagos összbüntetési indítványában az indítványozó a fenti összbüntetési ítéletek hatályon kívül helyezését és az alapítéletek újbóli, két összbüntetési ítéletbe foglalását kérte. Indítványozta továbbá, hogy a bíróság a Gödöllői Városi Bíróság által kiszabott és utóbb végrehajtandó 1 év szabadságvesztés teljes elenyészését állapítsa meg. Az indítványozó kifogásai értelmében az alapítéletek tekintetében hozott korábbi összbüntetési ítéletek nem felelnek meg a 1/2020. (I. 2.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) foglaltaknak és az összbüntetéseket a bíróságok a törvénynek nem megfelelően, illetve számára hátrányos módon állapították meg.
- [9] Az indítványozó ezen kifogásait megvizsgálva a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.62/2022/14. számú végzése indokolásában rámutatott, hogy a kifogásolt két összbüntetési ítélet közül a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. november 11. napján jogerős 2.B.13.991/2013/12. számú összbüntetési ítélete törvényességének vizsgálatára és hatályon kívül helyezésére – hatáskör hiányában – nem volt törvényi lehetősége. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó korábbi utólagos összbüntetésbe foglalás iránti indítványa alapján hozott 14.Bpk.1107/2019/4. számú végzés meghozatalakor a bíróság abban a kérdésben, hogy az összbüntetésbe foglaláskor mely büntető törvénykönyv alkalmazandó, a Kúria 2/2019. számú Büntető jogegységi határozata (a továbbiakban: BJE) alapján foglalt állást. Utalt az indokolás arra is, hogy az Alkotmánybíróság ezt követően hozta meg az Abh1.-et.
- [10] Mindezek után az elsőfokú végzésben a bíróság megállapította, hogy a Gödöllői Városi Bíróság 1.B.113/2000/65. számú ítélete sem a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.), sem a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) alapján nem foglalható összbüntetésbe a kérelmezett ítéletekkel. A Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.1023/2014/7. számú ítéletével

kiszabott összbüntetést érintően az elsőfokú bíróság a végzésében úgy foglalt állást, hogy az alapügyben eljáró bíróságnak a büntető törvénnyel kapcsolatos jogerős döntése az összbüntetésbe foglalásról döntő bíróságot is köti a jogszabály megválasztása során. Mivel pedig az alapítételek között volt olyan, amelyet az alapügyben eljáró bíróság a Btk. alapján bírált el, ez az összbüntetés tekintetében is irányadó, vagyis emiatt a bíróságoknak az összbüntetésbe foglaláskor is a Btk. szabályai alapján kellett eljárniuk. A végzés indokolása értelmében az összbüntetésbe foglalás során a régi Btk. rendelkezéseinek az alkalmazása akkor merülhetett volna fel, ha amellet, hogy valamennyi bűncselekményt a Btk. hatályba lépését megelőzően követték el, azon feltétel is teljesül, hogy a 2013. július 1. napját követően jogerőre emelkedett alapítételeket hozó bíróságok egyik ügyben sem alkalmazták volna az új büntető törvényt. Ezért a végzés a korábbi összbüntetési ítéletet nem tartotta törvénnyel ellentétesnek és az utólagos összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványt elutasította.

- [11] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítélőtábla 5.Bpkf.10.579/2022/4. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [12] Az indítványozó a bíróságok végzéseit az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján tartotta alaptörvény-ellenesnek. A jogállamiság és a jogbiztonság Alkotmánybíróság általi értelmezését ismertetve az indítványozó a visszaható hatály tilalmának megsértése körében adta elő indokait. Rámutatott, hogy esetében két összbüntetési ítélet született az új Btk. alapján olyan alapügyek tekintetében, amelyek elkövetési ideje kivétel nélkül a régi Btk. hatálya alatti. Kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok a BJE alapján végezték el az összbüntetésbe foglalást, amely ellentétes az irányadó alkotmánybírósági határozatok iránymutatásával. Ennek korrigálására azonban az utólagos összbüntetési eljárásban nem került sor, mert a jelen alkotmányjogi panaszban kifogásolt határozatokhozó bíróságok úgy ítélték meg, köti őket az alapügyben eljáró bíróságok választása az alkalmazandó büntető törvény tekintetében. Az indítványozó szerint a visszaható hatályú jogalkotás alkotmányos tilalmába ütközik, hogy az összbüntetésbe foglaláskor az eljáró bíróságok kötelezőnek tekintették a Btk. alkalmazását azért, mert a tíz alapítéletből két esetben az alapügyben eljáró bíróságok a Btk.-t alkalmazták. Hozzátette, hogy ezen ítéletek miatt hátrányosabb helyzetbe került, mintha az alapítéleteit a régi Btk. alapján foglalták volna összbüntetésbe.
- [13] Mindezek alapján kérte az indítványozó a támadott első- és másodfokú végzés alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [14] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

III.

- [15] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz indítvány megfelel az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek.
- [16] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen lehet előterjeszteni. A jelen indítvány alapjául szolgáló eljárásban Fővárosi Ítéltábla 5.Bpkf.10.579/2022/4. számú végzése minősült az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében a bírósági eljárást befejező, így alkotmányjogi panasszal támadható döntésnek.
- [17] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó az utalt másodfokú végzést – a mellékelt kézbesítési ív tanúsága szerint – 2022. július 19-én vette kézhez. Így az alkotmányjogi panaszt 2022. szeptember 16-án határidőben terjesztette elő.
- [18] Részben tesz eleget ugyanakkor az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek. Az indítványozó beadványában megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §) és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (4) bekezdés]. Meghatározta továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét bírósági határozatokat, valamint kifejezett kérelmet fogalmazott meg a megsemmisítésükre. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, valamint indokait arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, azonban az indítványozó csak részben – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kapcsán – fejtette ki. Beadványában nem adott elő ilyen önálló, alkotmányjogilag értékelhető indokolást az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdését érintően, ezért ezen alaptörvényi rendelkezés kapcsán nem volt helye érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatásának.
- [19] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó kifejtette az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és indokolást adott elő arra

nézve is, hogy a sérelmezett bírói döntések miatt ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.

- [20] Utal rá továbbá az Alkotmánybíróság, hogy következetes gyakorlata szerint a „jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]} – lehet alapítani” {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [19]}. Jelen ügyben az indítványozó ezen kivételes esetek körébe eső kifogást nevesített, így kérelme alapján helye volt az Alkotmánybíróság további vizsgálatának.
- [21] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29-31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [22] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel összbüntetési eljárásban hozott jogerős határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatok a vele szemben végrehajtandó büntetőjogi szankciót érintő rendelkezést rögzítenek, nyilvánvalóan érintett is.
- [23] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [24] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által a visszaható hatály tilalmának sérelme körében előadott aggályok, különös tekintettel a felhívott alkotmánybírósági határozat megállapításaira, felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Ezért az indítvány befogadása mellett döntött.
- [25] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-

tervezetet terjeszthet elő. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [26] Az indítvány megalapozott.
- [27] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Alaptörvény 28. cikke megköveteli, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett kötelesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}
- [28] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [29] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a megsértése.
- [30] 2. A kifogásolt bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt visszautal az öszbüntetés jogintézményét érintően a korábbi határozataiban tett és jelen alkotmánybírósági eljárásban is irányadó megállapításaira. Ezek köréből a konkrét esetben különösen figyelembe vette: az Abh1.-ben, a 10/2018 (VII. 18.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.), 3360/2018. (XI. 28.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) és a 3168/2019. (VII. 10.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh4.) foglaltakat.

- [31] 3. Az indítványban kifogásolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság a továbbiakban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságból fakadó visszaható hatály tilalma alapján vizsgálta meg.
- [32] 3.1. A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes felfogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65-66.; újabb gyakorlatból: 38/2012. AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” {Abh2., Indokolás [50]; megerősítette: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]}
- [33] Ezen követelmény érvényesülése az indítványozó esetében az alábbiakra tekintettel volt vizsgálható. Az indítványozó valamennyi összbüntetésbe foglalni kért alapítéletével elbírált cselekményét a Btk. hatályba lépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el.
- [34] Az indítvánnyal támadott elsőfokú bírósági végzésben a Be. 840. §-a alapján a bíróság azt vizsgálta, hogy az összbüntetésbe foglalásról vagy annak tartamáról korábban a bíróság a törvénynek megfelelően rendelkezett-e. Ezen vizsgálat eredményeként a bíróság az indítványozó ismételt összbüntetésbe foglalás iránti indítványát elutasította. Úgy ítélte meg ugyanis, hogy a korábban eljáró bíróság az irányadó törvényi rendelkezésekkel összhangban járt el, amikor az összbüntetésbe foglalást az indítványozó esetében a Btk. szabályainak az alkalmazásával végezte el. A végzés indokolása értelmében ugyanis az alapügyben eljáró bíróságnak a büntető törvénnyel kapcsolatos jogerős döntése az összbüntetésbe foglalásról döntő bíróságot is köti a jogszabály megválasztása során. Mivel pedig az alapítételek között volt olyan, amelyet az alapügyben eljáró bíróság a Btk. alapján bíralt el, ez az összbüntetés tekintetében is irányadó, vagyis emiatt a bíróságoknak az összbüntetésbe foglaláskor is a Btk. szabályai alapján kellett eljárniuk. A végzés indokolása kiemelte: az összbüntetésbe foglalás során a régi Btk. rendelkezéseinek az alkalmazása akkor merülhetett volna fel, ha amellet, hogy valamennyi alapítélet szerinti bűncselekményt a Btk. hatályba lépését megelőzően követték el, a 2013. július 1. napját követően jogerőre emelkedett alapítételeket hozó bíróságok egyik ügyben sem alkalmazták

volna az új büntető törvényt. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú végzést helybenhagyta.

- [35] 3.2. A támadott bírósági végzések kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok nem állnak összhangban az Abh1., az Abh2., az Abh3. és az Abh4. megállapításaival.
- [36] Az indítványozó utólagos összbüntetési indítványa alapján eljáró bíróságok a kifogásolt végzések tanúsága szerint nem folytatták le a Btk. 2. §-a értelmében annak a vizsgálatát, hogy a bűncselekményt az elkövetése vagy az elbírálása idején hatályban lévő büntetőtörvény szerint kell elbírálni, holott az indítványozó által elkövetett és az alapítéletek alapjául szolgáló valamennyi bűncselekmény elkövetési ideje 2013. július 1. előtti. Ezzel szemben az eljáró bíróságok annak tulajdonítottak jelentőséget, hogy az alapügyben eljáró bíróságok az összbüntetésbe foglalást az indítványozó esetében két alapítéletben a Btk. szabályainak az alkalmazásával végezték el. A végzés indokolása értelmében ugyanis az alapügyben eljáró bíróságnak a büntető törvénnyel kapcsolatos jogerős döntése az összbüntetésbe foglalásról döntő bíróságot is köti a jogszabály megválasztása során. Erre a szempontra figyelemmel – és a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálat hiányában – utasították el a bíróságok az indítványozó összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványát.
- [37] A támadott bírósági végzésekben foglalt megállapítások kapcsán az Alkotmánybíróság emlékeztet a 3256/2022. (VI. 3.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh5.) tett alábbi megállapításaira. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: Btkátm.) 3. §-ának alaptörvény-ellenessége abból fakadt, hogy a jogalkotó a súlyosabb összbüntetési szabályok bevezetését nem bízta a jogalkalmazásra, vagyis nem tette lehetővé, hogy az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)-(2) bekezdései alapján maguk döntsék el, hogy a cselekmény elkövetése idején vagy a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő törvény tartalmaz-e enyhébb rendelkezéseket az elítélre nézve és ezért az egyes esetekben melyik alkalmazandó. A visszaható hatály tilalma ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (ad malam partem) visszaható hatályú szabályra irányadó. Másrészt az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)-(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési vagy utólagos összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazzak-e enyhébb rendelkezéseket az elítélre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó. Az összbüntetés ugyanis a Btk. 2. §-a értelmében a bűncselekmény elbírálásának, azon belül speciális büntetékiszabásnak minősül több okból is. Rendszertani megközelítésben azért, mert az összbüntetés szabályait a jogalkotó mind a régi Btk.-ban, mind a Btk.-ban a

büntetés kiszabására irányadó rendelkezések között, az azonos című fejezetben helyezte el. Nyilvánvalóvá tette ezzel, hogy az összbüntetés megállapítása a büntetőjogi szankció kiszabásának egyik módja. Ezt a megközelítést támasztja alá az is, hogy az összbüntetést és annak mértékét a bíróság nem végzésben, hanem ítéletben állapítja meg. Tartalmi értelemben is büntetés kiszabás és nem csupán matematikai művelet az összbüntetésbe foglalás, hiszen az összbüntetésben határozza meg a bíróság azt a jogkövetkezményt, amelyet az elítélten ténylegesen végrehajtanak. Ezen felül az összbüntetés tartama vitathatatlanul bírói mérlegelés kérdése. Habár ez a mérlegelés az ítélethozatal általános eseteihez képest korlátozott, hiszen az összbüntetésbe foglalás során kizárt az alapítéletekben kiszabott büntetések újraértékelése, és nem vehetők figyelembe az elkövető személyi körülményeiben az elítélések óta bekövetkezett változások sem, a végleges összbüntetési ítélet megállapításának mégis immanens része a bíró szubjektív megítélése. A bírói mérlegelés lehetősége és kötelezettsége abból fakad, hogy az elengedés pontos mértékét a jogalkotó az irányadó jogszabályi rendelkezésekben nem határozta meg. A fentiek miatt az összbüntetés nem tekinthető csupán jogtechnikai intézménynek, nem számok kalkulálása matematikai műveletekkel, hanem bírói mérlegelés eredményeként meghatározott büntetés, vagyis büntetés kiszabás. Utóbb az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy értelmezésében az összbüntetési szabályok alkalmazása során valójában bűncselekmények elbírálásáról van szó, és mivel az összbüntetés anyagi jogi szabály, alkalmazásukkor a bíróságoknak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárniuk. Konklúzióként foglalta össze végül, hogy a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak. (Indokolás [51]-[55])

- [38] Kiemelte végül az Abh5., hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát az összbüntetésbe foglalás során alkalmazandó büntető törvénykönyv meghatározásakor egyrészt az alapul fekvő bűncselekmények elkövetési idejének, másrészt az összbüntetésbe foglalás, mint elbírálás időpontjának van meghatározó jelentősége (Abh5., Indokolás [56]). A jelen ügyben eljáró bíróságok ezzel szemben annak tulajdonítottak jelentőséget, hogy az összbüntetésbe foglalás alapjául szolgáló ítéletek között volt két olyan ítélet, amelyekben az eljáró bíróságok az összbüntetésbe foglalást a Btk. szabályainak az alkalmazásával végezték el. Ezért tekintették a Btk. szabályait az összbüntetésbe foglalásra is irányadónak és alkalmazandónak.
- [39] Hiába terjesztett elő tehát az Abh1. közzétételét követően újabb indítványt az indítványozó az ítéletei összbüntetésbe foglalására. Kérelmét a bíróság nem az Alkotmánybíróság releváns határozataiban a visszaható hatály tilalmával összefüggésben kifejtett értelmezéssel összhangban, és nem a hatályos eljárásjogi

szabályok, valamint anyagi jogi rendelkezések alapján bírálta el. Az ismételt döntéshozatal eredményeként és a jelen alkotmányjogi panasszal támadott határozatok következtében ezért a visszaható hatály tilalmának a megsértésével az indítványozónak okozott sérelem orvoslására nem kerülhetett sor.

- [40] 3.3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z alkotmányos büntetőjognak az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó komplex követelményrendszere, a jogállamiság és a jogbiztonság érvényesülésének kritériumai, köztük különösen a visszaható hatály tilalma nem csupán irányt mutatnak, de határokat is szabnak a jogalkotói és a jogalkalmazói tevékenységnek {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint továbbá a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.
- [41] A fentieket alapul véve az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben úgy ítélte meg, hogy a támadott jogerős határozat sérti a visszaható hatály Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó tilalmát.
- [42] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Fővárosi Ítéltábla 5.Bpkf.10.579/2022/4. számú végzése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel, ezért azt – az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján eljárva – megsemmisítette.
- [43] Úgy ítélte meg továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a konkrét esetben nem csupán a jogerős, hanem az elsőfokú bírósági határozat megsemmisítésére is szükség van ahhoz, hogy az Alaptörvény rendelkezései maradéktalanul érvényesüljenek, és az indítványozó gyakorolhassa a bírósághoz forduláshoz és a jogorvoslathoz való jogait. Ezért – az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján eljárva – megsemmisítette a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.62/2022/14. számú végzését is.

Budapest, 2023. május 9.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró